

[Landbrugsministeren.]

muligheder for med kort varsel at løse problemet på anden måde. Denne mulighed blev undersøgt, men den var ikke til stede.

(Kort bemærkning).

Forslagsstilleren (Aksel Larsen): Det fremgår af offentlige udtalelser af veterinærdirektøren, at dyreklinikker, der tilbød sig som karantænestationer, har han sagt nej til uden at ville undersøge, om de var egnede.

Dernæst: skal jeg virkelig forstå ministeren sådan, at ministeren også i dag på ny vil hævde, hvad han ellers ikke har vovet at hævde i denne debat, at det ville koste staten 5 mill. kr. at skaffe en anden karantænestation?

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslaget til folketings beslutnings overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ophævelse af lov om arbejdsretten [af Hanne Reintoft].

(Lovforslaget (nr. 139) findes i tillæg A. sp. 2687, fremsættelsen i tidenden sp. 3843).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlggaard): Det af fru Hanne Reintoft fremsatte lovforslag er jo prisværdig kort og prisværdig klart. Jeg vil gerne udtale håbet om, at denne debat kan blive tilsvarende prisværdig kort og klar. Jeg kan for mit vedkommende henvise til, at jeg allerede den 18. februar her i tinget har taget stilling til spørgsmålet om ophævelse af arbejdsretten, nemlig i forbindelse med min besvarelse af et spørgsmål stillet af hr. Krog Hansen. Idet jeg på

ny tager afstand fra enhver tanke om at ophæve arbejdsretten, skal jeg henvise til mine udtalelser den 18. februar. De er at finde i fortrykket til folketingets forhandlinger sp. 3686.

Erling Dinesen: Det er jo ikke noget særlig kompliceret lovforslag, fru Hanne Reintoft har fremsat, det har arbejdsministeren ret i. Det går ud på, at arbejdsretten skal ophæves med øjeblikkelig virkning. Det hedder i den skriftlige fremsættelse, at motiveringen herfor er, at denne lovgivning har medført en begrænsning af arbejderne og fagbevægelsens demokratiske ret og muligheder for at udnytte deres organisationer til varetagelse af arbejderne interesser, og det siges videre, at arbejdsrettens domme overvejende er i arbejds-givernes favør, og at den er mere forældet og utilfredsstillende end nogen sinde før. Den bør derfor efter fru Hanne Reintofts opfattelse ophæves og erstattes af en anden principiel linje, der bygger på forhandling, mægling og ret til aktion.

Det er altså motiveringen for afskaffelse af arbejdsretten, og det er meningen, at der skal sættes noget andet i stedet, forstår jeg. Men der er ikke fremsat noget konkret forslag herom, og det er formentlig helt bevidst, at kommunisterne ikke ønsker nogen lovgivning på dette område; det er jo et standpunkt, man har lov til at have.

Jeg kan imidlertid ikke med min bedste vilje se, at afskaffelse af arbejdsretten og en erstatning af den med en aktionsret vil tjene arbejderne interesser, tværtimod. En ting er, at det er nødvendigt at bevare aktionsretten, når det drejer sig om interessekonflikter, det er jeg helt enig i. Men det ville dog være ganske urimeligt, om arbejderne skulle gå ud i strejke og måske sætte tusinder af kroner til for at få et tilgodehavende udbetalt i en underbetalings-sag mod en arbejdsgiver. Og den slags sager er der jo mange af, selv om de ikke pryder forsiderne på aviserne.

Hertil kommer, at ønsker man strejkeret i retskonflikter, så må man være helt klar over, at spørgsmålet om lockout automatisk også vil komme ind i billedet. Jeg mener, at det først og fremmest er i arbejderne interesse at få oprettet kollektive overenskomster til sikring af de løn- og arbejds-

[Erling Dinesen.]

forhold, man skal virke under. Det må være og er naturligt fagbevægelsens hovedopgave. Jeg tror ikke, at nogen faglig organisation vil give afkald på de kollektive overenskomster eller på retten til at få kollektive overenskomster oprettet. Når kollektive overenskomster så er oprettet, må fagbevægelsen forlange, at arbejdsgiverne overholder de indgåede aftaler, og dette krav må selvsagt stilles til begge parter i overenskomstforholdet. Gør man ikke det, er selve grundlaget for de kollektive overenskomster faldet bort, og det er i direkte modstrid med fagbevægelsens og med arbejderne interesser.

En anden ting er, at det grundlag, som retten dømmer på, måske burde ændres. Det har LO jo rejst krav om, men disse krav er som bekendt indtil nu afvist fra arbejdsgiverside. Dermed er de imidlertid ikke opgivet, og jeg håber, der kommer et positivt resultat ud af de videre forhandlinger, som drejer sig både om en hovedaftale og om en række andre forhold. Jeg mener egentlig også, der er grund til at se nærmere på selve lovens paragraffer og regler, og vi er i socialdemokratiet inddraget i et arbejde herom, et arbejde, som formentlig vil resultere i, at vi på et senere tidspunkt vil fremsætte forslag om ændringer i denne lovgivning.

Herudover vil jeg gerne sige, at min fornemmelse er, at Arbejdsgiverforeningen måske for kritikløst sender sag efter sag til arbejdsretten. Der holdes nok formelt møde, forinden en sag bliver indbragt, men der er sjældent tale om — det er i alt fald den fornemmelse, man får — at man virkelig undersøger sagen til bunds og forsøger en regulær mægling, som der i høj grad er behov for. Jeg er heller ikke sikker på, at man altid undersøger til bunds de provokationer, der kan ligge bag en uvarslet strejke. Når det drejer sig om områder med det bevægelige lønsystem, er det måske — og det var der måske nok grund til at se nærmere på — i lige så høj grad arbejdsgiveren, der bryder overenskomsten ved at nægte forhandling om lønkrav, som det er de arbejdere, der derefter etablerer konflikt.

Der er altså for mig at se utvivlsomt noget at rette i forbindelse med denne lovgiv-

ning, og det er vi positivt indstillet over for, og det er vi, som jeg sagde det før, med i et arbejde omkring. Vi mener til gengæld, det ville være et farligt tilbageskridt at afskaffe arbejdsretten, og vi kan derfor ikke tiltræde det foreliggende lovforslag.

Asger Jensen: Det foreslås her, at en retsinstans skal fjernes. Man får det klare indtryk, at formålet er at prøve også ad den vej at få samfundet til at gå i opløsning. Jeg tror, det er meget nyttigt, at vi en gang imellem får tingene stillet så klart op, at vi tydeligt kan se, hvad fru Hanne Reintofts formål er.

Det konservative folkeparti kan ikke medvirke til dette forehavende.

Jens Frandsen: Det af fru Hanne Reintoft fremsatte lovforslag har jeg meget let ved at tage stilling til. Arbejdsretten er skabt af arbejderne og arbejdsgivernes organisationer. Dens forgænger var den faste voldgiftsret. Loven blev, så vidt jeg erindrer, vedtaget næsten uændret fra det lovudkast, som parterne selv var blevet enige om. I øvrigt mener jeg også at erindre, at arbejderne har haft den største fordel ud af at have arbejdsretten, hvis man kan tale om det på den måde. Jeg mener, at hele samfundet, arbejderne og arbejdsgiverne har haft vældig megen nytte ud af, at vi har haft denne ret, og vi mener, man også fortsat bør opretholde den.

Erik Hansen (Ålborg amt): Jeg skal til det fremsatte forslag kun meddele, at det radikale venstre ikke kan medvirke.

Krog Hansen: I fagbladet Metal fra den 5. april i år er der en notits, som er et referat af, hvad forbundsformand Hans Rasmussen skulle have sagt på et hovedbestyrelsesmøde i smedeforbundet den 29. februar i år. Hans Rasmussen taler om nødvendigheden af overenskomster arbejdere og arbejdsgivere imellem og kommer så ind på problemet vedrørende arbejdsretten og den kritik, der især på det sidste er rejst mod denne domstol. Hans Rasmussen siger bl.a.:

„Det er givet, at sådanne indgåede overenskomster ikke kan stå alene, og derfor må der eksistere arbejdsretlige forhold, hvad enten de nu skal reguleres gennem

[Krog Hansen.]

faglige voldgiftsretter eller, når det drejer sig om direkte brud på overenskomsterne, af arbejdsretten.“

Hans Rasmussen siger videre:

„Jeg finder derfor, at betegnelsen „klassedomstol“ på arbejdsretten ikke alene er urimelig, men også forfejlet og begrebsforvirrende. Det kan jo ikke være rigtigt i blindt raseri at sigte på pianisten, når det er noderne, det er galt med. En pianist frembringer jo den musik, som moderne angiver, og således er det også med arbejdsretten.“

Se, nu kan man være enig med smedeformanden eller ej i disse betragtninger. Jeg for min del vil da ikke lægge skjul på, at jeg er ikke enig med ham i alle hans betragtninger. For stadig at blive i musiksproget, så har jeg set pianister få rådne tomater i hovedet, når de spillede Chopin, og ingen vil vel påstå, at der er noget i vejen med Chopins noder. Jeg må sige, også for at der ikke skal være nogen tvivl, at jeg tror, smedeformanden på dette hovedbestyrelsesmøde har blandet det hele sammen på en meget uheldig måde, og derfor har han selv skabt den begrebsforvirring, som han beskylder andre for. Han har utvivlsomt ret, når han siger, at vi på en eller anden måde må have en domstol, der kan dømme i faglige sager, men jeg mener ikke, han har ret, når han siger, at pianisten bare spiller efter noderne. Jeg personlig mener, at de dommere, der dømmer i arbejdsretten, simpelt hen aldrig har lært noderne, eller sagt med andre ord, at nogle af de dommere intet eller i bedste fald meget lidt kendskab har til forholdene på arbejdspladserne. Hvis vi kigger på nogle af de domme, som er afsagt af arbejdsretten, så er det givet, at det er ikke noget, der er med til at skabe ro på arbejdsmarkedet. Vi har set domme, som har forbudt arbejderne at gå i træsko på arbejdspladsen, vi har set domme, som har sagt, at når 5 mand forlod en arbejdsplads, så var det kollektiv affolkning, og det har de fået en bod for. Vi har på det sidste set, at man på B & W har fået en skærpet dom, på trods af at disse arbejdere troede, de var i deres gode ret til at stille lønkrav, fordi man inden for jernindustrien har et bevægeligt lønsystem, har en løfteparagraf. Men der var

ingen formildende omstændigheder, man fik en skærpet dom.

Nu foreslår fru Hanne Reintoft altså, at både noder og pianist skal smides på lossepladsen. Og lad mig sige til fru Hanne Reintoft: det kan blive nødvendigt at vedtage et sådant forslag, det kan virkelig blive nødvendigt. Men det må da være en løsning, man bruger som den sidste udvej. Jeg erkender, at der er et stort problem. Jeg erkender, at den måde, som arbejdsretten arbejder på, ikke skaber den fornødne ro. Derfor er jeg enig i, at det er et problem, som må finde sin løsning.

Jeg kunne i stedet tænke mig, at man måske prøvede at udskifte nogle af de eksisterende dommere med folk, der virkelig kendte forholdene på arbejdspladsen. At man i meget større udstrækning, end det er tilfældet i dag, tager hensyn til, hvad der egentlig er baggrunden for, at der strejkes på den pågældende virksomhed — dårlige samarbejdsforhold, dårlige arbejdsledere, dårlige sikkerhedsforhold, mange ting kunne nævnes — og endelig at der, i lighed med hvad tilfældet er for andre domstole, åbnedes en mulighed for appel.

Jeg kan sige, at hvis der bliver nedsat et udvalg — det er jo slet ikke sikkert — så vil vi arbejde efter disse retningslinjer i udvalget, og skulle det ikke give resultat, så vil jeg, ligesom hr. Erling Dinesen allerede har sagt, fremsætte et forslag — nu må vi se, hvem af os der kommer først — om ændringer i lov om arbejdsretten i næste samling. Men jeg kan sige til forslagsstilleren: skulle arbejdet i det udvalg, som måske bliver nedsat, ikke give resultat, og skulle de ændringer, som vi altså vil komme med til efteråret, såfremt vi ikke kommer igennem med noget i udvalget, heller ikke give resultat, så vil vi højst sandsynligt stemme for et forslag om, at arbejdsretten bliver ophævet, selv om vi ikke finder, at det vil være nogen lykke for fagbevægelsen.

Nu er det jo ikke sikkert, at vi i SF ved, hvad lykke er, og derfor er det jo muligt, at fru Hanne Reintoft, når hun nu får ordet, kunne fortælle mig og også andre interesserede, hvordan man egentlig skal klare disse talrige sager, som vitterlig i dag klares af arbejdsretten. Det er allerede sagt, at det er jo ikke den største del af disse sager, som

[Krog Hansen.]

går arbejderne imod, tværtimod. Jeg tror, at den største del vindes af arbejderne. Det er mere et spørgsmål om, hvornår man skal have sine penge udbetalt, og andre ting, det er ikke så meget i forbindelse med strejker. Men jeg kunne altså tænke mig at høre, hvordan fru Hanne Reintoft mener at disse ting skal klares, om de skal havne i byretten, eller om man simpelt hen øjeblikkeligt skal aktionere.

Kjær Rasmussen: Det var jo en noget mager omgang at høre på de borgerlige partiers ordførere her i dag. Jeg tror nu, at de skal passe på, at de ikke narrer sig selv til at tro, at vi lever i alle tiders bedste samfund. For efterhånden er det vanskeligt at finde en arbejder, som ikke har prøvet at blive idømt en bod af arbejdsretten. Når lønarbejderne har aktioneret eller strejket, måske fordi der har været uenighed med arbejdsgiverne om akkordfastsættelsen, eller måske fordi de ikke vil finde sig i ydmygende kontrolstempler eller chikanerier af anden art, så er resultatet lige så sikkert som amen i kirken blevet, at der er kommet en regn af bøder fra den arbejdsretlige domstol.

Vi skal helt tilbage til 1899, til septemberforliget, for at finde baggrunden for arbejdsretten. Dette forlig var i virkeligheden et nederlag for arbejderklassen, idet septemberforliget knæsatte arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet, ligesom det forudsattes, at De samvirkende Fagforbund, DsF, af al magt sammen med Arbejdsgiverforeningen ville virke for såkaldt rolige og stabile forhold på arbejdsmarkedet. DsF påtog sig altså den opgave at fungere som arbejdsgivernes pladshund over for sine egne medlemmer. Det er i dette forhold, vi skal finde årsagen til, at det nuværende LO og Arbejdsgiverforeningen i skøn samdrægtighed kan blive enige om at tale om uro på arbejdspladserne, når lønarbejderne finder det nødvendigt at forsvare deres interesser mod overgreb og umyndiggørelse. Sådant selvforsvar kalder man for uro på arbejdspladserne, og når det har fundet sted, træder arbejdsretten i funktion. Med andre ord: arbejdsretten er ikke lønarbejdernes ret, den er arbejdsgivernes ret vendt mod lønarbejderne. Det er et forhold, som også LO — om end indirekte — har indrømmet.

Selve grundlaget for arbejdsrettens funktion er arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet og anvende den til enhver tid passende arbejdskraft. Det er klart, at med et sådant grundlag udgør arbejdsretten ikke noget værn mod arbejdsgiverne for lønarbejdernes vedkommende. Det må stå klart, at det er arbejderne, som er tvunget ind under arbejdsgivernes næsten uindskrænkede herredømme. Det er klart, at arbejderne vil forsøge at frigøre sig fra dette herredømme, og så kommer arbejdsretten ind i billedet, og på den måde bliver den ensidig. Den skal påse, at arbejderne bliver under åget.

Hver eneste dag forekommer der tilfælde af chikane og boykot fra arbejdsgiverside over for dygtige tillidsmænd, og arbejdere. Jeg tænker her på tillidsmænd, som har den uforskammede grovhed at betragte sig som deres arbejdskammeraters tillidsmænd, og jeg tænker her på de arbejdere, der viser såkaldt uforsagelighed på arbejdspladsen, f. eks. ved at nægte at efterkomme et eller andet tåbeligt forbud fra ledelsens side.

Mod sådanne tilstande kan arbejderne intet stille op uden at bryde den såkaldte fredspligt, og hvad indebærer denne fredspligt så? Ganske enkelt, at der ikke må etableres arbejdsstandsning i overenskomstperioden, undtagen hvor retten dertil er hjemlet i kollektiv overenskomst, eller hvis der indtræder betalingsstandsning, eller hensyn til liv, velfærd eller ære afgiver tvingende grunde til at standse arbejdet. Det er de årsager, der er.

Især det sidste punkt er interessant, for hvem fortolker egentlig begreber som ære og velfærd? Det gør arbejdsretten, og ifølge retspraksis kan man konstatere, at den række af grunde, som arbejderne kan have til at strejke, efter rettens mening ikke har noget at gøre med arbejdernes ære eller velfærd. De bliver dømt, hvilket altså viser, at bestemmelsen ikke er det papir værd, den er trykt på.

Ser man på en statistik over domme afsagt i arbejdsretten i perioden 1966-68, så får man en klar fornemmelse af, at denne ret er vendt imod lønarbejderne. De to parter har indbragt nogenlunde lige mange sager, men ser man på bods- og erstatningsbetalingerne, vil man finde, at i 1968 kom arbejdsgiverne af med 61.487 kr., medens

[Kjær Rasmussen.]

arbejdersiden blev idømt bod og erstatning til et beløb af 354.118 kr. Arbejdersidens erstatningsbetalinger er altså i hvert fald fire gange så høje som arbejdsgiversidens.

På denne baggrund er det rent ud fantastisk, at LO-formanden, hr. Thomas Nielsen, kan sige, at der er skabt unødigt uro og debat omkring arbejdsretten, men det er unægtelig en udtalelse, der viser den etablerede fagbevægelses holdning til arbejdsretten. Måske giver amerikaneren Walther Galenson i sin bog „Arbejdere og arbejdsgivere i Danmark“ forklaringen på LO-spidsernes glæde ved arbejdsretten. Galenson skriver:

„Den omstændighed, at bøder idømt enkelte arbejdere ofte fremskaffes ved fradrag i ugelønnen, har bevirket, at arbejderne nærer stor respekt for domstolen, og har i mange henseender lettet arbejdet for fagforeningslederne, som skal sørge for overholdelse af overenskomsterne.“

Så vidt den amerikanske beundrer. Man har al mulig grund til at antage, at han skriver, hvad hr. Thomas Nielsen klogeligt nøjes med at tænke.

Efter vor opfattelse er arbejdsretten altså en klassesdomstol, hvilket også dens retspraksis viser. Arbejdsrettens karakter har i årevis været tydelig for de arbejdere, som er blevet dømt. Heldigvis må man sige, at kampen på det sidste er ved at rette sig mod det væsentlige, nemlig hele systemet af fagretlige regler. Det er desværre en kamp, som fagbevægelsens ledere ikke vil deltage i. De kan gå med, når det drejer sig om at kræve 1 kr. mere i timen, men når det gælder strukturen, en ændring af strukturen, så er de ikke med længere. Man vil godt have blæst, men man er i høj grad bange for storm, for det kunne jo være, der væltede nogle træer.

Hvad skal man så sætte i stedet? Det spørgsmål er også blevet stillet her i dag. Nu har jeg gjort rede for arbejdsrettens funktion, nemlig den at være et undertrykkelsesinstrument. Vi ønsker naturligvis ikke noget nyt undertrykkelsesinstrument. Derimod anser vi det for meget vigtigt, at arbejderne får deres handlemuligheder tilbage. I dag er disse handlemuligheder delegeret opad til de faglige ledere, som igen har indgået diverse aftaler med arbejdsgiverne — til fælles bedste, som jeg påviste det før

— således at arbejderne i virkeligheden er totalt stækkede. De har ingen handlemuligheder kort sagt, og så kan situationen for øvrigt være så umulig for dem, som den være vil; går de til aktion for at forbedre situationen på arbejdspladsen, ja, så idømmes de bål og brand. Vi tror virkelig, at arbejderne her i landet er i stand til at tage skæbnen i egen hånd. De behøver ingen formynder, og det kan i hvert fald ikke være dette folketings opgave at optræde som formynder.

Den eneste måde, hvorpå arbejderne kan gøre sig fri af arbejdsgivernes magt, er ved at slås for det på arbejdspladserne og i organisationerne, for det nytter ikke noget at tro, at folketinget her klarer problemerne, det gør det ikke. Her nedsætter man måske, jeg ved det ikke, et udvalg, og hvordan karakteren af arbejdet i det udvalg bliver, det ved vi jo alt, alt for godt. Det er ineffektivt, og det ved alle simpelt hen.

Lad mig slutte med at sige, at med de krasse angreb in mente, jeg har rettet mod arbejdsretten, vil man sikkert allerede have fundet ud af, at vi er i stand til at støtte det foreliggende forslag.

Forslagsstilleren (Hanne Reintoft): Når man hører, hvad der bliver sagt her i dag, må man vel konstatere, at politikerne herinde er ved at miste den for en politiker så vigtige evne, nemlig at kunne lytte til, hvad der sker ude i befolkningen. Det underer mig i og for sig ikke, at de borgerlige partier afviser forslaget, men det kan undre én, at ledende folk i socialdemokratiet og LOs top krampagtigt fastholder, at arbejdsretten er anvendelig som institution.

Fagretligt juristeri, undertrykkelse af strejkevåbenet og de love, der førte frem til arbejdsretten, er selvfølgelig et produkt af tidligere faglige lederes svaghed og fejl-syn. De indrømmelser, som de socialdemokratiske ledere gav ved det famøse septemberforlig, var ganske rigtig en skæbnesvanger fejl. Ganske vist var arbejderbevægelsen, især fagbevægelsen, ung og svag dengang, men der var stærke kræfter på arbejdspladserne, der med støtte fra andre befolkningsgrupper og den internationale arbejderbevægelse kunne have ført den store arbejdskamp dengang til ende på en helt anden måde. Men man bekræftede arbejdsgivernes uindskrænkede ret til at lede og fordele ar-

[Hanne Reintoff.]

bejdet, man bekræftede deres ret til at antage og afskedige efter forgodtbefindende uden at sikre, at de samtidig havde pligt til at sørge for fuld beskæftigelse. Man gav tilsagn fra fagbevægelsens side om at medvirke til ro og orden, og man sagde ja til at indordne arbejdskampene under et af staten dikteret halvjuridisk system. Det har også medført, at arbejdskampene er blevet drøgere, tungere og dyrere.

Resultaterne er heller ikke udeblevet: en synkende andel af nationalindkomsten til lønmodtagerne, også under socialdemokratiske ledelse af landet, overførsel af lønmodtagernes penge via indkomstpolitikken til erhvervslivet, svigtende tillid til fagbevægelsens topledelse, politiske overgreb til arbejdsgiverfordel med jævne mellemrum, uden at arbejderne har haft mulighed for at værgе for sig.

Men ét er fordums fejl, noget andet er at forsvare dem i årtier, og noget tredje er at klamre sig til dem nu. Arbejdsretten er i dag, lige meget om man kan lide det eller ej, forhadet blandt danske arbejdere, og man har vel lagt mærke til, at nu har et nyt stort forbund, Bryggeriarbejderforbundet, nægtet at møde i arbejdsretten. På den faglige landskonference her i februar vedtog 420 tillidsmænd, mange med tilknytning til landets største arbejdspladser, også, at man ikke ville have med arbejdsretten at gøre. Det er svært at forstå, at man ikke i fagbevægelsens topledelse lytter til disse folk.

Hvorom alting er, så ser vi klart billedet af en domstol, der er uacceptabel. Arbejdsrettens afgørelser træffes for lukkede døre — noget, vi ellers ikke i dansk retspleje, vel selv ikke fra borgerlig og konservativ side, plejer at synes om. Arbejdsrettens afgørelser er inappellable, vel egentlig heller ikke et system, vi i øvrigt hylder i vores retspleje. Dens afgørelser har dertil altid været ensidigt klassebestemte og præget af chikane over for arbejderne.

Det hævdes ganske vist af og til i fagbevægelsen, at arbejderne bruger denne ret mere end arbejdsgiverne — jeg har lige hørt det hævdet for et øjeblik siden igen. Men det var jo rigtigt, som hr. Kjær Rasmussen nævnte, at hvis vi ser på de konkrete tal i den sidste opgørelse, så er dommene i hvert

fald altid faldet ud til ugunst for arbejderne. Hvis man til hr. Kjær Rasmussens tal lægger den seneste dom på 265 kr. i bod til de faglærte og 211 kr. til de ufaglærte på B. & W. bare for halvdelen af deres strejkeaktioner, da de for at gennemføre deres overenskomst-mæssige ret til få en lønforhandling gik i strejke, kommer man til i alt 650.000 kr. i bod. Kom ikke her og sig, at det er en domstol, der tjener arbejderne.

Vi ser også klare eksempler på, at hvis arbejderne rejser en sag, så varer det måneder, inden den kommer til behandling. Det går anderledes hurtigt, når det drejer sig om arbejdsgiverne. Et særdeles nyt og frisk og afslørende eksempel på det er søfolkenes sag mod rederiet A. P. Møller, der kollektivt opsagde organiserede danske dæksfolk med det formål at erstatte dem med uorganiserede asiatiske søfolk. Sagen blev rejst af Sømændenes Forbund med LOs hjælp, og den trak ud i måneder.

Et andet eksempel kan man se i byggefagene, hvor man prøver at komme de lemfældige afskedigelser til livs. I mange overenskomster har man her den bestemmelse, at en arbejder ikke må fyres under en akkord. Arbejdsgiveren fyrer alligevel ganske vilkårligt. Indbringer man en sådan sag for arbejdsretten, tager det måneder, hvor den pågældende arbejder ikke får sit tilgodehavende, og man er faktisk inden for byggefagene nået dertil, at man overhovedet ikke føler arbejdsretten som en hjælp.

LOs årsberetning nævner en anden tabt sag, hvor nogle typografer ikke fik medhold i arbejdsretten, da de hævdede, at et nystiftet selskab skulle overholde det gamle selskabs forpligtelser. Det nye var faktisk det gamle firma i en anden forklædning. Arbejdsretten tog selvfølgelig parti for arbejdsgiverne, som den altid gør. Men hvad skete, da Typografforbundet tog sagen i sin egen hånd og strejkede? Så indså arbejdsgiverne, at de faktisk prøvede at køre en urimelig sag igennem, fordi de vidste, at de havde arbejdsretten bag sig; de gav sig, og man fik ordnede forhold.

Når vi i dag står med et forslag om arbejdsrettens afskaffelse, så er det ikke, fordi vi som påstået af hr. Asger Jensen ønsker anarki på det danske arbejdsmarked. Det eneste, den påstand afslører, er et manglende kendskab til dansk fagbevægelse og dansk

[Hanne Reintoft.]

arbejderklasse; man kan vel heller ikke vente andet.

Dansk fagbevægelse er veludbygget og rig på erfaringer. Danske arbejdere har altid, når det har været nødvendigt, vist overordentlig stor tålmodighed i vanskelige situationer, og de har utallige gange, ikke mindst når vi har haft socialdemokratiske regeringer, bøjet sig for mere eller mindre velmotiverede henstillinger om at vise samfundssind, om at vise tålmodighed, og har puklet videre, et samfundssind, der aldrig er blevet vist af de mere velbjærgede, som hr. Asger Jensen taler for. Samfundssind vises netop oftest mest af dem, der har mindst at takke deres samfund for.

Men på den anden side — og det kan man lige så godt indstille sig på — har danske arbejdere også vist viljen og evnen til at sige stop, når udbytning eller politiske overgreb er blevet for grove. Vi så det i 1956, og man kan se det igen.

Man kan roligt, når man har med dansk arbejderklasse og dansk fagbevægelse at gøre, ophøre med herinde at sidde og vedtage udemokratiske, retlige regler. Man kan roligt overlade til fagbevægelsen at løse konflikterne med arbejdsgiverne. Det er det, man har en fagbevægelse til. Det må ganske rigtigt først ske ved forhandling, det kan være på den enkelte arbejdsplads med den enkelte arbejdsgiver, eller det kan være mellem organisationerne. Jeg har så megen tilid til de faglige organisationer, at jeg tror, at hvis de vil, så kan de også gennemføre disse forhandlinger mindst lige så godt som en eller anden juridisk ordning, vi laver her. Er en forhandling umulig, må der mægles, og jeg tror også dér, at man kan være sikker på, at mæglingen vil foregå mere velordnet og mere demokratisk, når arbejdsgiverne ikke i forvejen er så godt som 100 pct. sikre på, at de kan rende til arbejdsretten og få medhold, som vi så det i det eksempel, jeg nævnte her, fra Dansk Typografforbund?

Kan der ikke mægles, må retten til fri aktion genskabes, og man kan lige så godt

indstille sig på, at det er et krav, der rejser sig med stigende styrke: at få strejkevåbnet tilbage. Uden eksistensødelæggende bøder og uden indgreb fra lovgivningsmagtens side må dette strejkevåben generobres. Alle, der har med arbejderbevægelsen at gøre og påstår at tjene dens interesser, må vide, at hvis retten til aktion ikke er til stede, vil det være endog meget vanskeligt bare at opretholde den hidtidige fordeling af samfundsgoderne, hvad de sidste års udvikling jo også viser os meget klart.

Fra en del af de faglige lederes side påstås, at arbejdsretten er at foretrække fremfor at få sagerne behandlet ved en civil domstol. Denne påstand falder i god jord i arbejdsgiverkredse, for det tjener til opretholdelse af arbejdsgivernes enevælde. Man kan da også formode, at en del af fagbevægelsens egne medlemmer ligger under for den opfattelse i en naturlig tro på deres faglige tillidsmænds dømmekraft. Men det gør imidlertid ikke påstanden om arbejdsrettens uundværlighed mere rigtig.

Forholdet er det, at i det danske samfund, hvor det ene menneskes udbytning af det andet er tilladt, vil enhver domstol, hvad den end kaldes, virke som værner og beskytter af det bestående system, og det ved man også godt i LOs ledelse og i socialdemokratiet. Det, det gælder om, er at forebygge, at fagbevægelsens medlemmer stilles for retten, når de har kæmpet for deres eksistens. For så vidt arbejdernes faglige og politiske organisationer blev sat ind for at sikre overenskomster, hvor retten til forhandling, mægling og aktion blev stadfæstet, ville et sådant mål heller ikke være svært at opfylde. Men det er rigtigt — det glemte hr. Erling Dinesen — at det unægtelig betinger, at socialdemokratiet og den socialdemokratiske del af fagbevægelsen lægger kursen om og vil og tør og kan føre en mere aktiv fagforeningspolitik. Der er jo nogle af de ledende socialdemokrater i fagbevægelsen, der tør sige stop, selv om det nok ikke passer alle vegne.

Når arbejdsretten er så forhadet, er det jo,

[Hanne Reintoft.]

fordi den gennem årtier har taget arbejdsgiversnes parti, fordi den er blevet et symbol på knægtelsen af retten til at arbejde for bedre eksistensvilkår, og arbejdernes organisationer må ikke glemme, at dette er deres pligt nr. 1. Arbejdsrettens rolle er udspillet, den har mistet tilliden i befolkningen, den har mistet sin autoritet, og fremover vil den kun afstedkomme konflikter og sabotage.

Andre veje er vist og kan vises. Alle ved, både hr. Krog Hansen og hr. Erling Dinesen, at mindre fortolkningsspørgsmål kan ordnes gennem forskellige former for fællesudvalg efter aftale mellem arbejdsmarkedets parter. Ellers må problemerne løses, som jeg har sagt, via forhandling, mægling og aktion, og med den uro, der er ude omkring, vil jeg stærkt anbefale, at man tager forslaget alvorligt og sender det i udvalg.

Erling Dinesen: Der var lige et par enkelte ting, jeg ville knytte nogle bemærkninger til. For det første er der påstanden om, at arbejdsrettens dommere ikke har kendskab til arbejdspladserne og arbejdspladsernes problemer. Det er jo en af de få retter, vi har her i landet, hvor det er faglige tillidsmænd, som er med, så det standpunkt holder altså ikke.

Når fru Hanne Reintoft siger, at hun og kommunisterne ikke ønsker anarki på arbejdsmarkedet, skal dertil føjes, at det, man direkte har peget på i forbindelse med forslaget, er en aktionsret i forbindelse med retskonflikter, som vil koste arbejderne meget dyrt, og som i sin yderste konsekvens simpelt hen vil afskaffe det eneste værn, arbejderne i dette land har: de kollektive overenskomster. Så meget burde fru Hanne Reintoft kende til disse ting.

Når der så tales om klassedomstol her i modsætning til andre domstole, bør jeg vel også lige gøre opmærksom på, at det ikke er et standpunkt, kommunister altid har haft. Vi har jo været ude for, at arbejdsmændenes forbund er blevet dømt ved højesteret til at betale en erstatning på 100.000 kr. De havde en forsvarer, en tidligere kommunistisk folketingsmand, cand. jur. og sagfører, som bagefter udtalte: forskellen mellem bedømmelsen ved voldgiftsretten — det hed den dengang, den faste voldgiftsret, altså nu

arbejdsretten — og ved de almindelige domstole består praktisk deri, at den faste voldgiftsret — altså nu arbejdsretten — stadig vil anlægge et mere moderne, efter den industrielle og sociale udvikling bedre afpasset synspunkt end de altid mere konservative domstole. Det er ganske vist nogle år siden, men det standpunkt havde man på daværende tidspunkt. Det, fru Hanne Reintoft lægger op til med det, hun foreslår her, er jo ikke at forbedre mulighederne for arbejderne, som skal tvinges ud i en strejke for at få 10.000 kr. udbetalt, som de har til gode. Det mener jeg ikke nogen kan være tjent med, og i alle tilfælde er det ikke i overensstemmelse med arbejdernes interesser, hvad fru Hanne Reintoft her foreslår.

Forslagsstilleren (Hanne Reintoft): Må jeg lige først understrege, at det ikke var mig, der snakkede om, at de faglige ledere, der sad i arbejdsretten, ikke havde forstand på arbejdspladsernes problemer. Det tror jeg egentlig nok de har, og nogle svigter deres klasse meget groft, og nogle indser; som f. eks. slagteriforbundets formand, at nu er det nok; det har de også gjort hos bryggeriarbejderne, og så bliver han væk.

Dernæst må jeg sige, at jeg har ikke sagt, at de civile domstole var bedre. Det er også klasseudstole. De har enkelte fortrin, bl. a. at det foregår for åbne døre og der kan appelleres. Men jeg tror som sagt også, det er klasseudstole. Det, jeg har sagt, er, at vi skal ikke sidde herinde og lovgive, vi skal overlade spørgsmålenes afgørelse til fagbevægelsen, og så må det stående spørgsmål til hr. Erling Dinesen blive: er det lig med anarki at overlade afgørelsen til arbejdsmarkedets parter? Det er jo unægtelig et interessant nyt syn fra socialdemokratisk side, hvis det er anarki at stole på, at fagbevægelsen kan løse problemerne, og så er der alle disse småsager, hvor arbejdsretten tit er måner om at inddrive beløb for den enkelte arbejder. Vil hr. Erling Dinesen påstå, at man ikke arbejdsmarkedets parter imellem skulle kunne blive enig om ved fællesudvalg o. lign. at løse disse problemer i stedet for at have en ret, der den ene gang efter den anden bag lukkede døre har vist sig ikke at fungere effektivt? Det er en utrolig mangel på tillid; det må være et in-

[Hanne Reintoft.]

ternt kendskab til LOs topledelse, der gør, at hr. Erling Dinesen har mistet tilliden så totalt til dansk fagbevægelse.

(Kort bemærkning).

Erling Dinesen: Jeg må for det første sige, at arbejdsrettens møder er jo også offentlige. Og så har jeg ikke beskyldt fru Hanne Reintoft for, at det er hende, der har sagt, at dommerne ikke havde kendskab til arbejdspladsernes forhold; det var ikke fru Hanne Reintoft, det var hr. Krog Hansen, der nævnte det, og jeg gik ikke ind på enkeltheder dér.

Det, der for mig er afgørende i denne sag, er, hvad der tjener arbejdernes interesser, og en forudsætning for, at man overhovedet kan afslutte kollektive overenskomster, er, at de er omgærdet af et retssystem, som sikrer, at disse kollektive overenskomster bliver overholdt af begge parter. Det er præcis det modsatte, fru Hanne Reintoft vil.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om forberedelse af en revision af lov om mægling i arbejdsstridigheder [af Erling Dinesen m. fl.]

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXXVI) findes i tillæg A. sp. 3045, fremsættelsen i tidenden sp. 4199).

Forslaget sattes til forhandling.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlgaard): Det forslag til folketingsbeslutning, som repræsentanter for socialdemokratiet har fremsat, går ud på, at arbejdsministeren

opfordres til at nedsætte et udvalg med den opgave at afgive betænkning om en revision af loven om mægling i arbejdsstridigheder.

Forslagsstillerne har i deres motivering for forslaget givet udtryk for den opfattelse, at loven ikke længere imødekommer de krav, man fra arbejdsmarkedets side må stille, og at loven derfor bør gøres til genstand for en almindelig revision.

I forbindelse hermed har forslagsstillerne fremhævet en række punkter, som det efter deres opfattelse vil være særlig påkrævet at ændre. Der nævnes reglerne om forligsmændens adgang til sammenkædning af mæglingsforslag, reglerne om afstemning i organisationerne om vedtagelse eller forkastelse af mæglingsforslag og reglerne om forligsinstitutionens adgang til udsættelse af truende arbejdsstandsninger samt endelig spørgsmålet om, fra hvilket tidspunkt nye overenskomster bør have virkning.

De forhold, som omhandles i det fremsatte forslag, vedrører således fremgangsmåden ved overenskomstfornyelser og har betydning for stabiliteten på arbejdsmarkedet og dermed såvel for den enkeltes erhvervs- og indtægtsmulighed som for vort samfunds hele økonomiske liv.

Loven om mægling i arbejdsstridigheder fik sin nuværende udformning i 1958 efter et omfattende forarbejde i arbejdsretskommissionen af 1956. Mindre ændringer blev foretaget ved lov nr. 63. af 25. marts 1961 som konsekvens af den kort forinden indgåede hovedaftale mellem LO og Dansk Arbejdsgiverforening.

Spørgsmålet, om der måtte være grund til at overveje ændringer i forligsmændsloven, har ved forskellige lejligheder været taget op; således af arbejdsretskommissionen af 1956 i forbindelse med dens 2. betænkning i 1963. Endvidere har arbejdsministeriet ved forskellige lejligheder, senest efter de i fjor stedfundne overenskomstforhandlinger, indhentet en vurdering fra forligsinstitutionen. Der er dog ikke herved fremkommet vægtige argumenter for en ny udvalgs- eller kommissionsbehandling.

Forslagsstillerne gør gældende, at forligsmændsloven ikke længere imødekommer de krav, man fra arbejdsmarkedets side må stille. Imidlertid har ingen af hovedorganisationerne på arbejdsmarkedet over for regeringen peget på mangler ved forligs-